

Europejski Trybunał Ochrony Praw Człowieka w Strasburgu wobec naruszeń prywatności w mediach

Cz. 1. Ewolucja orzecznictwa

Michał Zaremba

Problem relacji między swobodą wypowiedzi (chronionej przez art. 10 Konwencji europejskiej¹) oraz prawem do ochrony prywatności (zagwarantowanym w art. 8 tego aktu) stanowi jedno z najważniejszych i jednocześnie najbardziej kontrowersyjnych zagadnień związanych z praktyką orzeczniczą Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej określanego jako Trybunał) w zakresie określenia granic wymienionej powyżej swobody. Orzecznictwo poświęcone tej kwestii jest dosyć bogate, jednak na wspomnienie zasługują przede wszystkim cztery wyroki.

Po raz pierwszy Trybunał zajął się problemem konfliktu swobody ekspresji i prawa do prywatności, rozpoznając sprawę *Tammer*². W swoim wyroku z 6 lutego 2001 r. Trybunał podkreślił, że użycie przez skarżącego w odniesieniu do asystentki premiera, pani Laanaru, obraźliwych określeń oznaczających wyrodną matkę i kobietę rozbijającą cudze małżeństwo

nie jest chronione przez art. 10 Konwencji, ponieważ te słowa nie były usprawiedliwione publicznymi racjami, jak również nie wiązały się ze sprawą o ogólnym znaczeniu. Tammer nie wykazał w szczególności, że prywatne życie Laanaru było sprawą, która wywarła wpływ na życie publiczne w tamtym czasie³.

Tę tezę powtórzył Trybunał w kolejnym ważnym wyroku dotyczącym sprawy *von Hannover (nr 1)* wynikłej na tle publikacji zdjęć przedstawiających księżniczkę Monako Karolinę w trakcie przejażdżki konnej w parku, gry w tenisa, zakupów, pobytu na basenie i opuszczania domu. Uwzględniając racje skarżącej, Trybunał stwierdził ponadto, że zdjęcia księżniczki nie przyczyniały się do debaty publicznej poświęconej realizacji przez polityków i inne osoby publiczne swoich funkcji, ponieważ służyły jedynie zaspokojeniu ciekawości czytelników. Zdaniem tego organu, mimo przynależności skarżącej do rodziny panującej, pozostaje

¹ Por. Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4.11.1950 r., Dz.U. z 1993 r. Nr 61 poz. 284 z późn. zm.

² Ze względu na liczne przywołania orzecznictwa w niniejszym tekście zastosowano skrótowe oznaczenia spraw przez wskazanie nazwiska lub firmy skarżącego (skarżących). Kompletny wykaz cytowanych wyroków zawierający ich pełne oznaczenia zamieszczono na końcu dysertacji.

³ Por. *Tammer*, § 68.

ona nadal osobą prywatną, gdyż nie sprawuje funkcji publicznych.

Stanowisko Trybunału zostało podsumowane i sformułowane w formie testu w wyrokach wydanych przez Wielką Izbę w dwóch sprawach przeciwko Niemcom – *Axel Springer von Hannover (nr 2)*. Zanim jednak te orzeczenia zostaną poddane analizie, warto przyjrzeć się sposobowi, w jaki Trybunał definiuje pojęcie prywatności.

Definicja pojęcia prywatności w orzecznictwie strasburskim

Trybunał Europejski uznaje termin „życie prywatne” za szeroki i niepoddający się wyczerpującej definicji. Ma on obejmować fizyczną i moralną integralność jednostki, i może dotyczyć różnorodnych aspektów jej tożsamości, takich jak nazwisko, wizerunek, tożsamość płciowa czy orientacja seksualna. Zdaniem Trybunału gwarancje udzielone w art. 8 Konwencji mają na celu zapewnienie rozwoju osobowości każdego człowieka w relacjach z innymi ludźmi, bez zewnętrznych ingerencji⁴. Dla doprecyzowania pojęcia prywatności ten organ posługuje się też pojęciami strefy i sfery (*sphere, zone*) pojmowanymi jako pewien aspekt życia mieszczący się poza zakresem sfery publicznej⁵. Jak się wydaje, rozumiany w ten sposób termin sfery (czy strefy) ma charakter obiektywny

w tym sensie, że o przynależności danej okoliczności do konkretnej sfery (strefy) decydują obowiązujące normy społeczne.

Przytoczone powyżej tezy sędziowie uzupełniają o stwierdzenie, że w pewnych okolicznościach jednostka może w sposób prawnie uzasadniony oczekiwać ochrony swojej prywatności (*legitimate expectation of protection*)⁶. To sformułowanie jest jednak treściowo puste, ponieważ nie informuje, kiedy może ona oczekiwać wspomnianej ochrony prawnej. Co więcej, Trybunał stwierdza też czasami, niekiedy nawet w tym samym wyroku, że jednostka winna żywić „rozsądne oczekiwanie prywatności” (*reasonable expectation of privacy*)⁷. Ta ostatnia przesłanka jest wszakże wykorzystywana przez sądy amerykańskie do obiektywizacji pojęcia „prywatności”, ujmowanego przez nie subiektywnie, jako pewien rodzaj kontroli lub stanu⁸. Przy czym w orzecznictwie tamtejszego kraju utrzymała się zasada, że to oczekiwanie nie może być uznane za rozsądne, jeżeli dotyczy sytuacji i zachowań w miejscach publicznych⁹. Tymczasem Trybunał Europejski konsekwentnie zajmuje stanowisko, że prywatność podlega ochronie również w tego typu miejscach oraz że możliwe jest ograniczenie stopnia publicznej dostępności do danej informacji¹⁰. Trybunał odrzucił zatem

⁴ Por. *Niemietz*, § 29; *Botta*, § 3; *von Hannover (nr 1)*, § 50; *von Hannover (nr 2)*, § 95; *von Hannover (nr 3)*, § 50.

⁵ Przykładowo, organ konstatuje, że w pojęciu „życie prywatne” zawierać się może również strefa interakcji zachodzących w publicznym kontekście, por. *von Hannover (nr 1)*, § 50; też *P.G. i J.H.*, § 56; *Peck*, § 57.

⁶ Por. *von Hannover (nr 2)*, § 97; *Leempoel & S.A. ED. Ciné Revue*, § 78; *Standard Verlags GmbH (nr 2)*, § 48; *Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS)*, § 53. Innym wariantem tego zwrotu jest stwierdzenie, że jednostka może w sposób prawnie uzasadniony oczekiwać, że informacje prywatne na jej temat nie będą publikowane bez jej zgody, por. *Axel Springer*, § 83; *Flinkkilä i inni*, § 75; *Saaristo i inni*, § 61.

⁷ Por. *von Hannover (nr 1)*, § 51; też *Halford*, § 45.

⁸ Por. N.A. Moreham, *Privacy in public places*, „Cambridge Law Journal” 2006, Vol. 65, No 3, s. 617.

⁹ Por. E. Paton-Simpson, *Privacy and the reasonable paranoid: The protection of privacy in public places*, „The University of Toronto Law Journal” 2000, Vol. 50, No. 3, s. 311.

¹⁰ To ostatnie kryterium doprecyzował Trybunał w wyroku z 14 grudnia 2006 r. (*Shabanov i Tren*). W tej sprawie sędziowie uznali za istotny fakt, czy dana osoba ujawniła informacje na swój temat z własnej inicjatywy, i czy mogła w sposób racjonalny przewidzieć, jaki użytek zostanie później uczyniony z tych informacji. W szczególności zwrócili oni uwagę na różnicę między publiczną prezentacją dokumentu podczas rozprawy sądowej a ujawnieniem jego treści w mediach.

kryterium przestrzennego odosobnienia jako przesłanki ochrony prywatności. Istotna dla tego organu jest raczej natura czynności podejmowanych w miejscach publicznych. Przykładowo, w sprawie *Peck* Trybunał zakwalifikował jako pogwałcenie prywatności skarżącego emisję nakręconego uliczną kamerą filmu, który przedstawiał go w sytuacji bezpośrednio przed i po próbie samobójczej. Można więc przypuszczać, że ochronie konwencyjnej będą podlegać zachowania intymne, krępujące czy traumatyczne¹¹. Natomiast należy wyłączyć z jej zakresu sytuacje, w których dana osoba sama stara się skupić na sobie uwagę, na przykład przez udział w demonstracji¹². Podsumowując zatem, wprowadzenie przez Trybunał wspomnianych przesłanek rozsądnego czy prawnie uzasadnionego oczekiwania co do prywatności lub jej ochrony wprowadza jedynie zbędne zamieszanie, nie wnosząc równocześnie niczego znaczącego¹³.

Istotny w kontekście tematu niniejszego artykułu jest fakt, że zdaniem Trybunału w pojęciu życia prywatnego mieszczą się wartości takie jak pamięć po osobie zmarłej¹⁴, wizerunek oraz dobre imię jednostki. Jeśli chodzi o pierwsze dobro, to w kilku orzeczeniach Trybunał stwierdził, że wizerunek stanowi jeden

z kluczowych atrybutów osobowości, ponieważ ujawnia jej cechy swoiste i wyróżnia jednostkę spośród innych członków społeczeństwa. Dlatego prawo do ochrony wizerunku należy uznać za jeden z najważniejszych komponentów rozwoju duchowego, który zakłada istnienie prawa do kontroli wykorzystania tego wizerunku, w tym – zarówno prawo wyrażania zgody na jego rozpowszechnienie, jak i prawo sprzeciwiania się jego rejestrowaniu, przechowywaniu i reprodukcji przez inne osoby¹⁵.

Co do dobrego imienia, to dopiero w sprawie *White* zostało ono uznane za składnik prywatności¹⁶. To orzeczenie wzmocniło ochronę reputacji kosztem swobody wypowiedzi, ponieważ od tej pory Trybunał stara się wzajemnie wyważyć oba te konwencyjne prawa, zamiast, jak poprzednio, badać czy są spełnione przewidziane w art. 10 ust. 2 Konwencji przesłanki (w tym konieczność ochrony reputacji), których wystąpienie pozwala na obalenie domniemania niedopuszczalności naruszenia tego aktu¹⁷. Pierwszą sprawą, w której Trybunał zastosował test *Axel Springer/von Hannover (nr 2)* dla zbadania dopuszczalności naruszenia reputacji była sprawa *Print Zeitungsverlag GmbH (nr 2)*.

¹¹ Por. N.A. Moreham, *Privacy in public places*, „The Cambridge Law Journal” 2006, Vol. 65, nr 3, s. 623–627.

¹² Por. *P.G. i J.H.*, § 96.

¹³ Por. też na ten temat H.T. Gómez-Arostegui, *Defining private life under the European Convention on Human Rights by referring to reasonable expectations*, „California Western International Law Journal” 2000, Vol. 35, No 2, s. 165 i n.; I.C. Kamiński, *Ograniczenia swobody wypowiedzi dopuszczalne w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Analiza krytyczna*, Warszawa 2010, s. 143–148.

¹⁴ Por. *Putistin*, § 33.

¹⁵ Por. *Reklos i Davourlis*, § 40; *von Hannover (nr 2)*, § 95–96; *Rothe*, § 42.

¹⁶ Por. *White*, § 26. Też m.in. *Chauvy i inni*, § 70; *Leempoel & S.A. ED. Ciné Revue*, § 67.

¹⁷ Należy przyznać rację Ireneuszowi C. Kamińskiemu, który proponuje by pojęcie „reputacja” z klauzuli ograniczającej z art. 10 ust. 2 interpretować w związku z art. 8, jako wyłącznie wskazanie typowego konfliktu pomiędzy prawem jednostki i wolnością wypowiedzi. W tym sensie, zdaniem tego autora, prawo do dobrego imienia nie zostało w żaden sposób wyjęte z art. 8, por. tegoż, *Ograniczenia swobody wypowiedzi...*, dz. cyt., s. 140–141. Odmiennie zdanie na ten temat wyraził ostatnio Trybunał w sprawie *Karakó*, w której stwierdził, że reputacja – jako wartość zewnętrzna – podlega ochronie na podstawie art. 8 tylko wtedy, gdy ze względu na skutki jej naruszenia ucierpiała wewnętrzna wartość w postaci integralności jednostki, por. § 22–23; też *Putistin*, § 32. Warto przy okazji nadmienić, że odrębna linia orzecznicza Trybunału dotyczy pozytywnego obowiązku państwa w zakresie ochrony prywatności, por. *von Hannover (nr 1)*, § 57; *White*, § 20, *Reklos*, § 35, *Ageyevy*, § 219.

Zgodnie z przyjętą przez Trybunał doktryną krajowego marginesu swobody ocen, zastrzega się on rytualnie, że nie jest jego rolą zastępowanie organów krajowych, lecz kontrola ich decyzji z perspektywy przepisów konwencyjnych¹⁸. Równocześnie organ deklaruje, że tam, gdzie konieczne jest wyważenie dwóch praw konwencyjnych – takich jak na przykład prawo do ochrony prywatności oraz swoboda wypowiedzi – państwa muszą mieć szeroki margines uznania, ponieważ są co do zasady lepiej usytuowane, by ocenić czy istnieje przemożna społeczna potrzeba uzasadniająca ingerencję w któreś z tych dwu praw¹⁹. W takich przypadkach Trybunał podkreśla, że musiałyby dysponować silnymi argumentami, jeśli chciałyby zastąpić ocenę sądów krajowych własną²⁰. W praktyce nie muszą to być jednak sytuacje wyjątkowe, bowiem w sprawach *von Hannover (nr 2)* oraz *Axel Springer* Trybunał dodał, że obowiązkiem tych sądów jest zastosowanie kryteriów sformułowanych w orzecznictwie strasburskim, w tym testu zaproponowanego w tych dwóch orzeczeniach²¹. Co też istotne, sędziowie strasburscy podkreślają, że na rozstrzygnięcie konfliktu między takimi spornymi prawami nie powinno mieć wpływu to, czy skarżący powołuje się na art. 8 czy art. 10 Konwencji. Margines swobody przyznawanej organom krajowym w obu tych kategoriach spraw musi być więc identyczny²².

Test *Axel Springer/von Hannover (nr 2)*

Na analizowany test składają się okoliczności, które należy brać pod uwagę, rozpatrując przyszłe sprawy związane z konfliktem wolności wypowiedzi i prawa do prywatności. Te okoliczności to:

- wartość wypowiedzi dla debaty o sprawach publicznych;
- to, jak dobrze znana jest osoba, której wypowiedź dotyczy, i co jest przedmiotem tej wypowiedzi;
- wcześniejsze postępowanie wspomnianej osoby;
- sposób uzyskania informacji i jej wiarygodność, a także okoliczności wykonania zdjęć;
- zawartość, forma i następstwa publikacji;
- surowość sankcji wymierzonej sprawcy naruszenia prywatności.

Ogólnie mówiąc, przedmiotem ochrony konwencyjnej są głosy padające w dyskusji na temat zagadnień rodzących publiczne zainteresowanie (*matters of public interest*). Podkreśla się przy tym w nauce, że nie chodzi tu o rzeczywiste zainteresowanie opinii publicznej, a raczej o pożądane, dyktowane przez rangę zagadnień²³. Przedmiot debaty o sprawach publicznych nie ogranicza się tylko do kwestii politycznych czy kryminalnych, ale może też dotyczyć problematyki sportowej czy rozrywki²⁴. Trybunał

¹⁸ Por. *Fressoz i Roire*, § 45; *MGN Limited*, § 139, 155; *von Hannover (nr 2)*, § 107; *Axel Springer*, § 86. Na temat doktryny marginesu ocen por. omówienie literatury [w:] I.C. Kamiński, *Ograniczenia swobody wypowiedzi...*, dz. cyt., s. 806–808.

¹⁹ Stanowisko Trybunału w tej kwestii uległo zmianie od sprawy *MGN Limited*. Wcześniej organ nie przykładał tak dużej wagi do uzasadnienia sądów krajowych, zastępując jego ocenę własną, bez odnoszenia się do ewentualnych braków w argumentacji, por. orzecznictwo przywołane w częściowo rozbieżnym zdaniu sędziego Björgvinssona do wyroku wydanego w przywołanej sprawie.

²⁰ Por. *MGN Limited* z powołaniem na *Chassagnou i inni*, § 142, 150, 155; też *von Hannover (nr 2)*, § 107; *Rothe*, § 96; *Küchl*, § 94; *Print Zeitungsverlag GmbH (nr 2)*, § 43.

²¹ Por. odpowiednio: § 109–113 i § 89–95; *Küchl*, § 65–66; *Rothe*, § 50–51; *Verlagsgruppe News GmbH i Bobi*, § 72.

²² Por. *Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS)*, § 41; *von Hannover (nr 2)*, § 106; *Axel Springer*, § 85.

²³ Por. I.C. Kamiński, *Swoboda wypowiedzi w orzeczeniach Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu*, Kraków 2006, s. 51. Ten sam autor, komentując sprawę *Tammer*, zauważa, że sędziowie rozróżnili w niej dwa rodzaje zależności pozwalające stwierdzić istnienie interesu publicznego przemawiającego za publikacją: zależność faktyczną

podkreślał niejednokrotnie, że wkład do wspomnianej debaty mogą wносить również zdjęcia²⁵. Nie może być jednak uznawana za taki wkład publikacja zdjęć czy informacji, których jedynym celem jest zaspokojenie ciekawości niektórych czytelników na temat szczegółów życia prywatnego osób publicznych²⁶. Dlatego w tego typu przypadkach wolność słowa winna być interpretowana w węższy sposób²⁷. W pewnych sytuacjach nawet osoby powszechnie znane mogą więc spodziewać się w sposób uzasadniony ochrony swojej prywatności²⁸. Jeżeli jednak te osoby udostępniają mediom informacje o swoim życiu prywatnym – czyli jak to określił Trybunał – „szukają światła reflektorów – takie prawomocne oczekiwanie musi być ograniczone²⁹.

Istotne jest również, że dopuszczalność rozpowszechnienia informacji na temat danego wydarzenia niekoniecznie musi przesądzać o dopuszczalności ujawnienia danych osobowych uczestników tego wydarzenia czy zdjęć z nim się wiążących. Takie stanowisko zajął Trybunał w kwestii publikacji zdjęć zamieszczonych

w artykule o praktykach homoseksualnych w seminarium duchownym³⁰, czy zdjęć wykonanych podczas oficjalnej czynności odebrania dziecka ojcu pozbawionemu władzy rodzicielskiej. W tym drugim przypadku sędziów nie przekonał argument, że publikacja fotografii była niezbędna dla zapewnienia wiarygodności relacji³¹ oraz – przez oddanie dramatyzmu sytuacji – miała wzbudzić zainteresowanie opinii publicznej ważnym problemem społecznym³².

Jak wspomniano powyżej, istotne dla Trybunału jest również to, czy doszło do naruszenia prywatności osoby publicznej, czy też podmiotem poszkodowanym jest osoba prywatna³³. W swoim orzecznictwie sąd powołuje się na definicję osoby publicznej zawartą w rezolucji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z 26 czerwca 1998 r. o prawie do prywatności. Zgodnie z tą uchwałą taką osobą jest osoba dzierżąca urząd publiczny lub zarządzająca środkami publicznymi, a także – szerzej ujmując – wszystkie osoby, które odgrywają rolę w życiu publicznym, niezależnie od tego czy chodzi o życie polityczne, świat

i skutkową. Ta pierwsza dotyczy wpływu na wydarzenia, natomiast druga odnosi się na przykład do sytuacji, gdy dana informacja wpływa na ocenę wiarygodności polityka, por. tegoż, *Ograniczenia swobody wypowiedzi...*, dz. cyt., s. 142.

²⁴ Por. *von Hannover (nr 2)*, § 109; *Axel Springer*, § 90.

²⁵ Por. *von Hannover (nr 2)*, § 118; *Axel Springer*, § 90; *Standard Verlags GmbH (nr 2)*, § 46; *Krone Verlag GmbH*, § 48.

²⁶ Por. *Campmany y Diez de Revenga and López Galiacho Perona; Bou Gibert i El Hogar y La Moda J.A.; Societe Prisma Presse; von Hannover (nr 1)*, § 65; *Standard Verlags GmbH*, § 53; *von Hannover (nr 2)*, § 110; *Sararisto i inni*, § 66–67; *Reinboth i inni*, § 86. Za publikację, która nie służy wyłącznie zaspokojeniu ciekawości, uznał Trybunał zamieszczenie rozpowszechnianych wcześniej prywatnych zdjęć pewnej celebrytki w książce naukowej poświęconej fenomenowi celebryctwa, por. *Sapan*.

²⁷ Por. *von Hannover (nr 1)*, § 66; *Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS)*, § 40; *MGN Limited*, § 143; *von Hannover (nr 2)*, § 110.

²⁸ Por. *von Hannover (nr 1)*, § 69; *Leempoel & S.A. ED. Ciné Revue; Standard Verlags GmbH (nr 2)*, § 53; *Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS)*; *von Hannover (nr 2)*, § 97; *Küchl*, § 59; *Rothe*, § 43; *von Hannover (nr 3)*, § 41.

²⁹ Por. *Axel Springer*, § 101.

³⁰ Zdjęcia – przedstawiające skarżącego w dwuznacznej sytuacji podczas imprezy towarzyskiej odbywającej się w seminarium – zostały znalezione przez organy ścigania podczas przeszukania, a następnie wyciekły do mediów, por. *Verlagsgruppe News GmbH i Bobi; Küchl; Rothe*.

³¹ Por. *Krone Verlag GmbH*, § 56; podobnie *MGN Limited*, § 151.

³² Por. *Kurier Zeitungsverlag und Druckerei GmbH (nr 2)*, § 58.

³³ Por. *Eerikäinen i inni*, § 66; *Flinkkilä i inni*, § 82; *Kurier Zeitungsverlag und Druckerei GmbH (nr 2)*, § 58; *Krone Verlag GmbH*, § 56.

gospodarki, sztukę, sferę społeczną, sport, czy o inne domeny³⁴.

Słabszą ochroną cieszy się również osoba, która „wkroczyła na scenę” czy na „arenę publiczną”³⁵. Równocześnie nie ma znaczenia czy osoba, której status rozważamy jest rzeczywiście znana opinii publicznej³⁶. Osobą – o której mowa – jest na przykład osoba biorąca udział w debacie publicznej³⁷, albo osoba, która jest oskarżona o popełnienie poważnego przestępstwa politycznego³⁸. Chodzi tu też o przypadki, kiedy dana osoba świadomie lub przypadkowo znajduje się w sytuacji, w której może być sfotografowana w związku z wydarzeniem czy zachowaniem, co do których istnieje duże prawdopodobieństwo, że będą one rejestrowane lub relacjonowane publicznie³⁹. Przykładem takiego zachowania był – w opinii sędziów Trybunału – udział jednej ze skarżących w najściu na dom jej kochanka będącego wysokim urzędnikiem publicznym⁴⁰. Natomiast „nie wkracza na arenę publiczną” podejrzany czy oskarżony w postępowaniu karnym⁴¹ – osoba, która w przeszłości udzieliła wywiadu prasie⁴², czy dziecko odbierane ojcu pozbawionemu władzy rodzicielskiej⁴³.

Szczególnego rodzaju sytuacjami, które w orzecznictwie Trybunału zostały uznane za działanie chronione przez art. 10 Konwencji, są demaskowanie obłudy i fałszywego wizerunku informacyjnego. Pierwszy raz Trybunał wspomniał o piętnowaniu hipokryzji jako

okoliczności usprawiedliwiającej publikację w uzasadnieniu wyroku z 28 sierpnia 1992 r. w sprawie *Schwabe*⁴⁴.

Taki wątek pojawił się też w trzech wyrokach, które zapadły na tle tego samego stanu faktycznego, czyli ujawnienia praktyk homoseksualnych z udziałem wykładowców i kleryków pewnego austriackiego seminarium duchownego⁴⁵. Wprawdzie skarżący – dyrektor owego seminarium, który również miał utrzymywać takie relacje – nie był znany z publicznej krytyki homoseksualizmu, to jednak, zdaniem Trybunału, takie poglądy były wygłaszane przez hierarchów Kościoła katolickiego. Dlatego, jak to ujął ten organ za sądami austriackimi, opinia publiczna miała prawo wiedzieć o postępowaniu dygnitarza kościelnego, które pozostawało w jednoznacznej sprzeczności z nauczaniem Kościoła, zwłaszcza że wspomniane zachowania miały miejsce w placówce kształcącej przyszłych księży.

W przypadku demaskowania fałszywego wizerunku informacyjnego nie mamy do czynienia z wygłaszaniem przez jakąś osobę czy instytucję zaleceń moralnych, a jedynie – z ujawnianiem przez nią faktów ze swojego życia prywatnego, które w rzeczywistości nie miały miejsca. Uzasadniając dopuszczalność weryfikacji tych stwierdzeń, wskazuje się, że nikt nie ma prawa do okłamywania opinii publicznej w celu kreowania swojego pozytywnego wizerunku. Ta teza stała się podstawą

³⁴ Por. pkt 7 rezolucji 1165 (1998).

³⁵ Por. *Eerikäinen i inni*, § 66; *Flinkkilä i inni*, § 83; *Krone Verlag GmbH & Co. KG.*, § 53.

³⁶ Por. *Standard Verlags GmbH (no. 3)*, § 38; *Küchl*, § 78; *Rothe*, § 62.

³⁷ Por. *Nilsen i Johnsen*, § 52; *Egeland i Hanseid*, § 62; *Krone Verlag GmbH & Co. KG.*, § 37.

³⁸ Por. *News Verlags GmbH & Co. KG.*, § 54; *Egeland i Hanseid*, § 62; *Krone Verlag GmbH & Co. KG.*, § 37.

³⁹ Por. *Reklos i Davourlis*, § 37.

⁴⁰ Por. *Flinkkilä i inni*, § 83; *Jokitaipale i inni*, § 71.

⁴¹ Por. *Sciacca*, § 28–29; *Eerikäinen i inni*, § 66.

⁴² Por. *Egeland i Hanseid*, § 62; *Eerikäinen i inni*, § 66; *von Hannover (nr 2)*, § 111; *Axel Springer*, § 92.

⁴³ Por. *Kurier Zeitungsverlag und Druckerei GmbH (nr 2)*, § 55.

⁴⁴ Sprawa dotyczyła ujawnienia przez austriackiego polityka Schwabego zatartego już wyroku karnego dotyczącego polityka z konkurencyjnej partii.

⁴⁵ Por. *Küchl, VerlagsGruppe, Rothe*.

rozstrzygnięcia w polskiej sprawie *Kuliś* dotyczącej zamieszczenia w tygodniku „Angora” wywiadu z adwokatem reprezentującym osoby posądzone przez ówczesnego wicemarszałka Sejmu Andrzeja Kerna o udział w porwaniu jego córki Moniki. W tej rozmowie wspomniany prawnik zarzucił politykowi, że nadużył władzy, bowiem jako wicemarszałek wykorzystał dostęp do środków masowego przekazu, by zaapelować o pomoc w odnalezieniu porwanego dziecka (które – jak się później okazało – tak naprawdę uciekło z domu). Ponadto adwokat przypisał marszałkowi i jego żonie chęć umieszczenia córki w szpitalu psychiatrycznym oraz podważył ich rodzicielskie kwalifikacje. Trybunał nie zgodził się z sądami polskimi, że relacje rodziców i dzieci podlegają całkowitej ochronie, stwierdzając, że sposób, w jaki polityk opisał swoje stosunki rodzinne, uczynił z tej sprawy materię dotyczącą interesu publicznego⁴⁶.

W innej sprawie tego typu – *MGN Limited* – Trybunał orzekł, że bulwarówka „Mirror” miała prawo ujawnić fakt, że znana modelka i celebrytka Naomi Campbell, mimo jej zapewnień, że nie ma problemów z narkotykami, chodzi na spotkania osób uzależnionych. Oprócz tej informacji w opinii sędziów dopuszczalne było podanie takich szczegółów terapii, jak jej długość

oraz częstotliwość spotkań, natomiast już poza granice wolności słowa wykraczało zamieszczenie zdjęć modelki opuszczającej ośrodek AA⁴⁷.

Znaczenie dla Trybunału ma również wiarygodność publikacji. Odwołując się do swojego niezwykle bogatego dorobku w tej kwestii, organ podkreśla, że autor spornego materiału winien działać w dobrej wierze na podstawie skrupulatnie ustalonego stanu faktycznego, i w zgodzie z etyką dziennikarską⁴⁸. Szczególną wagę przypisują sędziowie strasburscy temu, czy osoba zainteresowana mogła się odnieść do zarzutów⁴⁹. Ważne jest też, czy rozpowszechniona informacja jest pierwszą, która pojawiła się na ten temat, czy jedynie powtarza ona fakty znane już dużej grupie ludzi.⁵⁰ Sędziowie strasburscy nie widzą ponadto potrzeby ochrony prywatności przed drobnymi ingerencjami.⁵¹ W przypadku naruszenia wizerunku istotne dla Trybunału są okoliczności, w których wykonano zdjęcie, w tym – stopień intruzywności oraz podstępności i legalności działania fotoreportera⁵². Organ niejednokrotnie podkreślał, że tego typu zdjęcia, pojawiające się w prasie nastawionej na sensacje lub w czasopismach plotkarskich, często są wykonywane w klimacie ciągłego zastraszania, co u osoby dotkniętej taką praktyką może wywołać bardzo silne poczucie ingerencji, a nawet prześladowania⁵³. Bierze się zatem pod uwagę to, czy

⁴⁶ Trybunał zwrócił również uwagę na status polityka oraz na fakt, że sporna wypowiedź znalazła się w wywiadzie, a adwokat uzasadnił swoje twierdzenia.

⁴⁷ Wcześniej w sprawie *Editions Plon* Trybunał uznał, że fakt, że Prezydent Francji François Mitterrand okłamywał obywateli co do stanu swojego zdrowia nie jest okolicznością, która sama w sobie mogłaby usprawiedliwiać ujawnienie informacji na temat choroby tego polityka tuż po jego śmierci, por. § 53. Trudno wszakże na tej podstawie spekulować, jaka byłaby decyzja sędziów, gdyby dane zostały opublikowane jeszcze w czasie pełnienia urzędu przez Mitterranda, por. § 44.

⁴⁸ Por. *Axel Springer*, § 93.

⁴⁹ Por. *Rothe*, § 72.

⁵⁰ Por. *Fressoz i Roire*, § 53; *Reinboth i inni*, § 87; *Ruusunen*, § 50; *Ojala i Etukeno Oy*, § 55.

⁵¹ Por. *Putistin*, § 38; *von Hannover (nr 3)*, § 51.

⁵² Por. *von Hannover (nr 1)*, § 59; *Hachette Filipacchi Associates («Ici Paris»)*, § 42; *MGN Limited*, § 143; *von Hannover (nr 2)*, § 96; *KRONE VERLAG GMBH*, § 48.

⁵³ Por. *von Hannover (nr 1)*, § 59; *Gourguenidze*, § 59; *Hachette Filipacchi Associates («Ici Paris»)*, § 53; *MGN Limited*, § 143; *von Hannover (nr 2)*, § 103; *Kurier Zeitungsverlag Und Druckerei GmbH (nr 2) MGN Limited*, § 50; *Krone Verlag GmbH*, § 48.

fotoreporter działał w miejscu publicznym⁵⁴, czy może zdjęcia wykonano z ukrycia⁵⁵. Czy zostały przetworzone⁵⁶ oraz jaki był rodzaj sytuacji uwiecznionej na zdjęciu⁵⁷. Wreszcie istotne mogą być następstwa publikacji, przy czym orzecznictwo strasburskie traktuje skutki zdjęć jako bardziej dotkliwe dla osób prywatnych niż rozpowszechnienie materiału tekstowego⁵⁸. Ważny jest też oczywiście zasięg⁵⁹ i liczba publikacji⁶⁰ oraz ich wpływ na osobę, której dotyczą⁶¹.

Wypowiadając się na temat sankcji za naruszenie prywatności, Trybunał powieliła swoje konkluzje z innych wyroków dotyczących art. 10 Konwencji. Podkreśla więc, że orzeczenie sankcji kryminalnej jest możliwe tylko wyjątkowych sytuacjach⁶², a także, że „dominująca pozycja jaką posiadają osoby pozostające przy władzy, sprawia, iż powinny one powstrzymać się od wszczynania postępowań karnych, w szczególności, kiedy dostępne są im inne środki, aby odpowiedzieć na zarzucaną krytykę ze strony adwersarzy”⁶³. Co do odpowiedzialności cywilnoprawnej, to – zdaniem Trybunału – również odszkodowania w nadmiernej wysokości, jak i brak skutecznych środków zażalenia przeciwko nim, stanowią zagrożenie dla swobody wypowiedzi⁶⁴. Z drugiej strony, w sprawach *Biriuk* i *Armoniené*, organ uznał za naruszenie art. 8 Konwencji orzeczenie przez sądy litewskie zbyt niskiego odszkodowania za naruszenie prywatności.

Podsumowanie

Test *Axel Springer/ von Hannover (nr 2)* to ukoronowanie dotychczasowego dorobku orzeczniczego Trybunału dotyczącego konfliktu prawa do prywatności i swobody wypowiedzi. Niestety, sformułowanie tego testu nie czyni przyszłych rozstrzygnięć tego organu bardziej przewidywalnymi. W przypadkach granicznych (jak to określa Trybunał – *borderline nature*) trudno bowiem *ex ante* stwierdzić, którą okoliczność stanu faktycznego uznają sędziowie strasburscy za przeważającą. W sprawie *Axel Springer*, w której zastosowano ten test po raz pierwszy, zarzewiem sporu było poinformowanie przez gazetę o tym, że aktor powszechnie znany z serialu kryminalnego, w którym grał główną rolę policjanta, został przyłapany przez organy ścigania podczas kupowania kokainy. Kluczowe dla Trybunału okazało się to, że opisana sytuacja miała miejsce w namiocie w trakcie festiwalu piwnego, a aktor jest osobą publiczną, która wcześniej wypowiadała się w mediach na temat swojego życia prywatnego. Dlatego sędziowie strasburscy uznali podanie spornej informacji za dopuszczalne.

W drugiej z tych dwóch spraw precedensowych – *von Hannover (nr 2)* – Trybunał przyjął za sądami niemieckimi, że publikacja zdjęć członków rodziny księcia Monako Alberta podczas spaceru w St. Moritz przyczyniła się do debaty publicznej, ponieważ dotyczyła kwestii, jak te osoby łączą obowiązki solidarności rodzinnej

⁵⁴ Por. *Egeland i Hanseid*, § 61.

⁵⁵ Por. *von Hannover (nr 1)*, § 68; *MGN Limited*, § 151; *von Hannover (nr 2)*, § 122; *von Hannover (nr 3)*, § 56.

⁵⁶ Por. *Hachette Filipacchi Associates («Ici Paris»)*, § 53.

⁵⁷ W sprawie *Egeland i Hanseid* sędziowie zwrócili uwagę na fakt, że zdjęcie osoby skazanej zostało wykonane na ulicy przed sądem, tuż po wydaniu wyroku, gdy ta osoba znajdowała się w stanie szoku, por. § 61.

⁵⁸ Por. *Eerikäinen i inni*, § 70; *von Hannover (nr 2)*, § 113.

⁵⁹ Por. *Karhuvaara i Iltalehti*, § 64; *Gourguenidze*, § 47; *von Hannover (nr 2)*, § 112; *Axel Springer*, § 94; *Krone Verlag GmbH*, § 60.

⁶⁰ Por. *Krone Verlag GmbH*, § 59.

⁶¹ Por. *Krone Verlag GmbH*, § 59; *Biriuk*, § 39; *Armoniené*, § 40.

⁶² Por. *Cumpăna and Mazăre*, § 115; *Saaristo*, § 69.

⁶³ Por. *Kuliš*, § 45.

⁶⁴ Por. *Tolstoy Miloslavsky*, § 51; *Steel i Morris*, § 96.

wobec przewlekle chorego księcia z uzasadnioną potrzebą wypoczynku. Sędziowie wzięli też pod uwagę, że robienie spornych zdjęć nie było dla skarżących nadmiernie uprzykrzające.

Trzeba jednak zauważyć, że sformułowanie analizowanego testu nie miało wpływu na podejście Trybunału do kwestii ochrony prywatności informacyjnej. Rozstrzygnięcia zapadłe w powyższych dwóch wyrokach wpisują się bowiem w dotychczasową linię orzecniczą tego organu, zgodnie z którą życie prywatne osoby publicznej jest chronione tylko w sytuacji, gdy poświęcona mu publikacja służy wyłącznie zaspokojeniu ciekawości opinii publicznej⁶⁵. Przykładowo, w sprawach *Saaristo i inni* oraz *Reinboth i inni* Trybunał stwierdził, że zaangażowana w kampanię wyborczą specjalistka od PR jest osobą publiczną, dlatego dopuszczalne było poinformowanie opinii publicznej o jej romansie z menadżerem, który wcześniej był mężem dziennikarki politycznej.

Również dwie kolejne sprawy dotyczące wyroków fińskich sądów – *Ruusunen* oraz *Ojala i Etukeno Oy* – można uznać za modelowy przykład podejścia Trybunału do kwestii ochrony osób publicznych. Obie wynikły po publikacji książki byłej kochanki premiera, w której to książce została opisana historia ich romanisu, łącznie z najbardziej intymnymi szczegółami. Za fińskim Sądem Najwyższym Trybunał uznał, że jedynie podanie owych szczegółów alkowy usprawiedliwiałoby pociągnięcie autorki i jej wydawcy do odpowiedzialności. Przed

wszystkim oba te organy uwzględniły fakt, że fińska konstytucja wymaga od ministrów uczciwości. Poza tym debacie publicznej miały się przysłużyć fragmenty książki opisujące różnice między stylem życia bogatego polityka i samotnej matki, jak również fragmenty dotyczące ochrony poufnych danych i ochrony dygnitarzy. Pewne znaczenie miało też i to, że wiele z tych informacji było już wcześniej znanych⁶⁶.

W kolejnej sprawie dotyczącej osoby publicznej – tym razem szerzej nieznanego opinii publicznej magnata biznesowego z branży produkcji broni – Trybunał orzekł, że gazeta austriacka mogła opublikować jego zdjęcie zarówno w kontekście informacji o wszczętym przeciwko niemu postępowaniu karno-skarbowym, jak i informacji o nieudanym zamachu na jego życie⁶⁷.

Wreszcie w sprawie *Porubova* Trybunał dopuścił nawet publikację ujawniającą romans homoseksualny łączący dwóch polityków zamieszanych w aferę łapówkarską, tłumacząc, że podanie tej informacji było istotne dla zrozumienia mechanizmu owego procederu.

Powyższy przegląd można jeszcze uzupełnić o dwa interesujące rozstrzygnięcia, w których Trybunał objął ochroną wynikającą z art. 10 informacje o pogwałceniu przez znanego biznesmena przepisów regulujących warunki zamieszkiwania obowiązujące w miejscowości, w której ma on posiadłość⁶⁸ oraz o oddaniu w najem domu letniskowego przez członków rodziny von Hannover.⁶⁹ W tym drugim

⁶⁵ Por. wyroki cytowane w przypisie 32.

⁶⁶ Na podobnej zasadzie we wcześniejszej fińskiej sprawie – *Karhuvaara i Iltalehti* – sąd stwierdził, że dopuszczalne jest naruszenie prywatności polityka polegające na poinformowaniu opinii publicznej, że jego współmałżonek został skazany na karę więzienia za napaść po pijanemu na policjanta. Mimo że ta polityk – przewodnicząca parlamentarnej komisji edukacji i kultury – nie była w żaden sposób zamieszana w przestępstwo, skład orzekający odnotował stanowisko fińskiego sądu okręgowego, który uznał, że to wydarzenie może wpłynąć na decyzje wyborców. Dlatego też, zdaniem sędziów strasburskich, należało przyjąć, że sporna publikacja odnosiła się do spraw o znaczeniu publicznym.

⁶⁷ Por. *Verlagsgruppe News GmbH* (nr 2).

⁶⁸ Por. *Tønsbergs Blad AS i Haukom*.

⁶⁹ Por. *von Hannover* (nr 3).

orzeczeniu Trybunał zwrócił uwagę, że sporna informacja (wraz ze zdjęciem domu) była luźno związana z życiem prywatnym skarżących i miała obrazować pewien trend rynkowy.

Przywołane powyżej orzeczenia dowodzą, jak duże znaczenie przywiązują sędziowie Trybunału do statusu bohatera przekazu medialnego. Praktycznie tylko w przypadku plotek⁷⁰, informacji zupełnie pozbawionych odniesienia do spraw publicznych⁷¹ oraz informacji o życiu seksualnym⁷² i takich, których rozpowszechnienie narażałoby wspomniane osoby na ostracyzm⁷³ ten organ jest skłonny przyznać pierwszeństwo ochronie prywatności. Jak jednak dowodzi sprawa *Porubowa*, nie jest to zasada bez wyjątków.

Powyższa konstatacja nie oznacza, że prywatność osób, którym Trybunał odmówił statusu osób publicznych, cieszy się pełną ochroną. Organ uznał na przykład, że dopuszczalne jest ujawnienie nazwiska skarbnika banku w związku ze wszczęciem przez prokuraturę śledztwa w sprawie sprzeniewierzenia. Skład orzekający dopatrzył się w tej publikacji interesu

publicznego polegającego na poinformowaniu opinii publicznej, że w radzie nadzorczej owego banku, którego współudziałowcem był kraj związkowy, zasiadał ojciec tego urzędnika bankowego⁷⁴.

Dla odmiany tożsamość bohaterów publikacji nie była znacząca w przypadku artykułu traktującego o wszczęciu postępowania dla zbadania zarzutu nadużywania siły przez policjantów w stosunku do nielegalnych imigrantów⁷⁵. Na podobnej zasadzie Trybunał zakwestionował publikację informacji o nosicielstwie choroby AIDS⁷⁶, zdjęcia osoby skazanej za trzykrotne zabójstwo, która właśnie opuszcza budynek sądu⁷⁷, czy zdjęcia drobnego przedsiębiorcy przeciwko któremu zostało wszczęte postępowanie karno-skarbowe⁷⁸. Jednak co do zasady osoby prywatne nie mogą w sposób prawnie uzasadniony oczekiwać rygorystycznej ochrony swojej prywatności w zakresie, w jakim ich życie prywatne jest nieodłącznie związane (*inherently related*) z życiem prywatnym osób publicznych⁷⁹.

⁷⁰ Por. wyrok w sprawie *Standard Verlags GmbH (nr 2)* dotyczący publikacji pogłoski na temat niewierności małżeńskiej żony prezydenta Austrii i równocześnie wysokiej rangi urzędniczki Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Jak podkreślił w tym wyroku Trybunał: „Nawet osoby publiczne mogą w sposób prawnie uzasadniony spodziewać się ochrony przed rozpowszechnianiem bezpodstawnych plotek na temat intymnych aspektów ich życia prywatnego”, por. § 53.

⁷¹ Por. decyzję w sprawie *Societe Prisma Presse* stwierdzającą niedopuszczalność skargi wydawcy artykułu zawierającego informacje i zdjęcia dotyczące romansu popularnego aktora.

⁷² Por. *Ruusunen; Ojala i Etukeno Oy*.

⁷³ Por. Z. Zawadzka, *Wolność prasy a ochrona prywatności osób wykonujących działalność publiczną*, Warszawa 2013, s. 270–271.

⁷⁴ Por. *Standard Verlags GmbH (nr 3)*.

⁷⁵ Por. *„Wirtschafts-Trend” Zeitschriften-Verlagsgesellschaft MbH (nr 2)*.

⁷⁶ Por. *Biriuk, Armoniené*. W tych sprawach Trybunał zwrócił uwagę, że sporna publikacja naraża skarżących na ostracyzm, i równocześnie nie zgodził się, że była konieczna dla ochrony zdrowia społeczności, w której oni żyli.

⁷⁷ Por. *Egeland i Hanseid*. Trybunał odnotował jednak, że w tym przypadku nie było konieczne utajnienie tożsamości skazanej, ponieważ była ona już dobrze znana opinii publicznej.

⁷⁸ Por. *Eerikäinen i inni*. W tej sprawie Trybunał stwierdził jednak, że doszło do naruszenia art. 10 Konwencji, ponieważ sądy fińskie nie dokonały dostatecznie wnikliwej analizy okoliczności stanu faktycznego. Na przykład nie wyjaśniły, jakie znaczenie ma dla rozstrzygnięcia fakt, że sporne zdjęcie zostało opublikowane za zgodą przedsiębiorcy we wcześniejszym artykule poświęconym zupełnie innej problematyce.

⁷⁹ Por. *Flinkkilä i inni*, § 84; *Jokitaipale i inni*, § 72; *Iltalehti i Karhuvaara*, § 61.

Wykaz cytowanych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Ageyevy p. Rosji, wyr. z 18.04.2013 r.

Aleksey Ovchinnikov p. Rosji, wyr. z 16.10.2010 r.

Armonienė p. Litwie, wyr. z 25.11.2008 r.

Axel Springer AG p. Niemcom, wyr. Wielkiej Izby z 7.02.2012 r.

Biriuk p. Litwie, wyr. z 25.11.2008 r.

Botta p. Włochom, wyr. z 24.02.1998 r.

Bou Gibert i El Hogar y La Moda J.A. p. Hiszpanii, dec. z 13.05.2003 r.

Chassagnou i inni p. Francji, wyr. z 29.04.1999 r.

Chauvy i inni p. Francji, wyr. z 29.06.2004 r.

Cumpănă i Mazăre p. Rumunii, wyr. z 17.12.2004 r.

Editions Plon p. Francji, wyr. z 18.05.2004 r.

Eerikäinen i inni p. Finlandii, wyr. z 10.02.2009 r.

Egeland i Hanseid p. Norwegii, wyr. z 16.04.2009 r.

Flinkkilä i inni p. Finlandii, wyr. z 6.04.2010 r.

Fressoz i Roire p. Francji, wyr. z 21.01.1999 r.

Gourguenidze p. Gruzji, wyr. z 17.10.2006 r.

Hachette Filipacchi Associates («Ici Paris») p. Francji, wyr. z 23.07.2009 r.

Halford p. Zjednoczonemu Królestwu, wyr. z 25.06.1997 r.

Iltalehti i Karhuvaara p. Finlandii, wyr. z 6.04.2010 r.

Jokitaipale i inni p. Finlandii, wyr. z 6.04.2010 r.

Karakó p. Węgrom, wyr. z 28.04.2009 r.

Karhuvaara i Iltalehti p. Finlandii, wyr. z 16.11.2004 r.

Khuzhin i inni p. Rosji, wyr. z 23.10.2008 r.

Krone Verlag GmbH & Co. KG p. Austrii, wyr. z 26.02.2002 r.

Krone Verlag GmbH p. Austrii, wyr. z 19.06.2012 r.

Küchl p. Austrii, wyr. z 4.10.2012 r.

Kuliś p. Polsce, wyr. z 18.03.2008 r.

Kurier Zeitungsverlag und Druckerei GmbH p. Austrii (nr 2), wyr. z 19.06.2012 r.

Leempoel & S.A. ED. Ciné Revue p. Belgii, wyr. z 9.11.2006 r.

MGN Limited p. Zjednoczonemu Królestwu, wyr. z 18.01.2011 r.

News Verlags GmbH & Co.KG p. Austrii, wyr. z 11.01.2000 r.

Niemietz p. Niemcom, wyr. z 16.12.1992 r.

Nilsen i Johnsen p. Norwegii, wyr. z 25.11.1999 r.

Ojala i Etukeno Oy p. Finlandii, wyr. z 14.01.2014 r.

P.G. i J.H. p. Zjednoczonemu Królestwu, wyr. z 25.09.2001 r.

Peck p. Zjednoczonemu Królestwu, wyr. z 28.01.2003 r.

Petrenco p. Moldawii, wyr. z 30.03.2010 r.

Porubova p. Rosji, wyr. z 8.10.2009 r.

Print Zeitungsverlag GmbH p. Austrii (nr 2), wyr. z 10.09.2013 r.

Putistin p. Ukrainie, wyr. z 21.11.2013 r.

Reinboth i inni p. Finlandii, wyr. z 25.01.2011 r.

Reklos i Davourlis p. Grecji, wyr. z 15.01.2009 r.

Rothe p. Austrii, wyr. z 4.10.2012 r.

Ruusunen p. Finlandii, wyr. z 14.01.2014 r.

Saaristo i inni p. Finlandii, wyr. z 12.10.2010 r.

Sapan p. Turcji, wyr. z 8.06.2010 r.

Schwabe p. Austrii, wyr. z 28.08.1992 r.

Sciacca przeciwko Włochom, wyr. z 11.01.2005 r.

Shabanov i Tren p. Rosji, wyr. z 14.12.2006 r.

Societe Prisma Presse p. Francji, dec. z 1.07.2003 r.

Standard Verlags GmbH p. Austrii (nr 2), wyr. z 4.06.2009 r.

Standard Verlags GmbH p. Austrii (nr 3), wyr. z 10.01.2012 r.

Steel i Morris p. Zjednoczonemu Królestwu, wyr. z 15.02.2005 r.

Sunday Times p. Zjednoczonemu Królestwu (nr 1), wyr. z 26.04.1979 r.

Tammer p. Estonii, wyr. z 6.02.2001 r.

Tolstoy Miloslavsky p. Zjednoczonemu Królestwu, wyr. z 13.07.1995 r.

Tønsbergs Blad AS i Haukom p. Norwegii, wyr. z 1.05.2007 r.

Verlagsgruppe News GmbH i Bobi p. Austrii, wyr. z 4.10.2012 r.

Verlagsgruppe News GmbH p. Austrii (nr 2), wyr. z 14.12.2006 r.

von Hannover p. Niemcom (nr 1), wyr. z 24.06.2004 r.

von Hannover p. Niemcom (nr 2), wyr. Wielkiej Izby z 7.02.2012 r.

von Hannover p. Niemcom (nr 3), wyr. z 19.09.2013 r.

White p. Szwecji, wyr. z 19.09.2006 r.

“Wirtschafts-Trend” Zeitschriften-Verlags-gesellschaft MbH p. Austrii (nr 2), dec. z 14.11.1002 r.

Z. p. Finlandii, wyr. z 8.07.2004 r.